

*Skriftprøver fra Tiden efter Reformationen til Midten af
det 19. Aarhundrede.*

*Med Tekstlæsning udgivet ved Holger Hjelholt af Dansk historisk
Fællesforening.*

For nybegyndere i arkivbenyttelsens ikke helt lette kunst volder læsningen af de gamle breve og regnskaber, folketællinger og kirkebøger mange vanskeligheder. Læseevnen kommer først og fremmest ved øvelsen, og for den, der bor i København eller i en af de andre landsarkivbyer — Odense, Viborg og Aabenraa — og som daglig kan kikke ind paa arkivernes læsesal, er det mest et spørgsmaal om lidt taalmodighed. Men for den, der kommer rejsende langvejs fra for at studere i arkiverne, er det et kostbart og irriterende tidsspilde at skulle bruge mange timer paa at lære den gamle gotiske skrifts snørklede tegn at kende. Hvad der hidtil har været trykt af skriftprøver her i landet har dels været meget specielt (Palæografisk Atlas), dels været ret vanskeligt tilgængeligt. Der er derfor ingen tvivl om, at Dansk historisk Fællesforening ved udgivelsen af det lille hefte med skriftprøver fra reformationstiden til 1850 har udført en fortjenstfuld handling, som historisk interesse-rede rundt om i landet vil være foreningen meget taknemmelig for.

Udvalget af teksterne er foretaget af Dr. Hjelholt, hvis formaal det dels har været at gengive »Hænder«, der er typisk for de forskellige perioder, dels at hente eksemplerne fra de kilder, der først og fremmest benyttes ved topografiske og personalhistoriske studier, ligesom han har bestræbt sig for, at de gengivne teksters indhold ikke er uden tidshistorisk eller kulturhistorisk interesse. Dette udmærkede program tilfredsstiller netop de fordringer, der kan stilles til en udgave af denne art. Udgiveren har gennem sit mangeaarige arbejde indenfor arkivvæsenet og ved sine indgaaende undersøgelser over dansk og sønderjysk historie og topografi særlige forudsætninger for at kunne løse den opgave, han har stillet sig, paa tilfredsstillende vis. Og de forventninger, man derfor paa forhaand kunde stille til Dr. Hjelholts lille bog, bliver heller ikke skuffet. Udvalget af repræsenterede kildegrupper er meget omfattende, og der er næppe een vigtig arkivalietype, som ikke

er blevet medtaget. En del af teksterne er tilpas lette for dem, der begynder paa helt bar bund, mens andre ogsaa vil kunne volde lidt viderekomne vanskeligheder.

Udgaven er ledsaget af tekstlæsninger, som Dr. Hjelholt meget viist har anbragt i et hefte for sig. Den, der begynder sit studium, vil sikkert gøre klogt i at gaa frem paa den maade, at han begynder bag i bogen (f. ex. med nr. 41). Naar han har funderet lidt over det enkelte nummers tekst, vil det være tilraadeligt at foretage en afskrivning. Først naar den er fuldført, bør transskriptionen raadspørges. Har man paa denne maade arbejdet sig igennem bogens 44 numre, kan man roligt give sig arkiverne i vold.

Johan Hvidtfeldt.

*Troels Fink: Udskiftningen i Sønderjylland indtil 1770.
(Ejnar Munksgaard, 1941.)*

Den unge sønderjyske historiker Troels Fink har i sin bog om den ældre udskiftning i Sønderjylland, hvorved han har erhvervet doktorgraden, behandlet problemer, som er af den største betydning for forstaaelsen af dansk landbrugshistorie baade nord og syd for Kongeaaen. Gennem en omhyggelig og omfattende materialeindsamling, en skarpsindig og dygtig analyse af materialet og en klar og gennemtænkt problemstilling belyses hele udskiftningsspørgsmaalet i dets forskellige former og mangeartede sammenhæng. Ved hjælp af amtsregnskaberne for Aabenraa amt viser Dr. Fink, hvorledes der i Løjt sogn nordfor Aabenraa i aarene omkring 1600 fuldbyrdedes en ejendommelig proces. Gennem indhegninger af enkelte dele af fællesjorden og ved hjælp af mageskifter lykkedes det efterhaanden de fleste af bønderne at faa deres jord udskiftet af fællesskabet og samlet i enkelte større marker. Mens udviklingen i største delen af dette sogn i det store og hele var bragt til afslutning omkring 1650, standsede den tilsvarende bevægelse i Angel omkring midten af det 17. aarhundrede og blev her først helt gennemført efter 1750. Ogsaa i Haderslev Østeramt var der indhegninger i gang i de første aartier af det 17. aarhundrede, men det var først efter 1700, at udskiftningen rigtig kom i gang her. Denne tog da meget